

Снажни трендови пораста запослености и пада незапослености представљају важне сигнале да економски програм Србије доноси резултате. Међутим, структура тржишта рада показује колико тога још Србија треба да уради да би испунила свој потенцијал као динамична тржишна економија. Укратко, приватни сектор, који је генератор економског раста и пореских прихода којима се плаћају пензије, плате у јавном сектору и јавне услуге, још увек је исувише мали да би обезбедио висок животни стандард за све становнике Србије.

На дијаграму (приказан уз текст) представљен је овај проблем. Почевши од дна троугла, формални приватни сектор - део који плаћа порезе и доприносе за социјално осигурање - чини само 20 одсто од укупно садашњих милиона становника Србије. Број запослених у сивој економији могао би да буде на нивоу од чак 50 одсто од броја запослених у формалном приватном сектору, при чему се радницима ускраћују бенефиције, државни порези и ствара нелојална конкуренција фирмама које законито послују. Следећи ниво су запослени у јавном сектору, подељени на запослене у сектору државе (наранџасте фигуре) и јавним или државним предузећима (црвене фигуре). У односу на број становника, јавни сектор у Србији је вероватно тек незнатно већи од просека у ЕУ. Међутим, у односу на приватни сектор који треба да га финансира, јавни сектор је огроман. Из тог разлога је јако тешко обезбедити више зараде у јавном сектору без смањења броја запослених.

До сада смо говорили о укупном броју запослених од 2,8 милиона. Међутим, преостаје чак 4,3 милиона становника! Већини њих је потребна нека врста подршке државе. На првом месту је скоро пола милиона незапослених. Следи многобројна популација

пензионера чији број и даље расте и који је премашио број запослених у формалном приватном сектору који уплаћују доприносе у пензијски систем, што помаже да се објасни зашто постоји тако велика рупа у финансијама пензијског фонда. На крају је категорија „остали” која, поред осталог, обухвата децу школског узраста и студенте, родитеље који нису запослени и обесхрабрене раднике који су одустали од потраге за послом.

На основу дијаграма лако је увидети зашто су људи у Србији константно незадовољни државом. Група означена плавом бојом сматра да су порези превисоки. Сиви се жале да не могу да добију бенефиције. Наранџасти и црвени желе више плате. Црни желе посао. Зелени сматрају да су им пензије мање него што заслужују. А љубичасти се жале на ниске социјалне бенефиције и генерално су незадовољни квалитетом образовања, здравства и других јавних услуга.

Постоји само један начин да се реши овај проблем, а то је да се повећа формални приватни сектор да би могао да лакше носи терет целог друштва. То подразумева да се људима помогне да пређу из сиве, наранџасте, црвене, црне и љубичасте групе у плаву групу (па чак и из зелене у плаву, пошто многи пензионери још увек имају вредне вештине које могу да понуде).

Да бисмо илустровали колико Србија треба да се промени дугорочно гледано, можемо је упоредити са Немачком или са Уједињеним Краљевством. Обе државе такође имају велики број пензионера, али имају и много бољу структуру на тржишту рада. Запосленост у формалном приватном сектору је скоро двоструко виша у односу на укупно становништво него у Србији, што значи да се привреда налази на солидној основи.

Прелазак са неефикасног и заштићеног јавног сектора на продуктиван и конкурентан приватни сектор је управо циљ програма Србије који подржава ММФ. Резултати су ту. Али је потребна бржа реализација да би се испуниле жеље становника Србије који пореде свој животни стандард са стандардом у другим земљама у Европи. Зато увек подстичемо већи и бржи напредак у „структурним реформама” као што је унапређење пословне климе, борба против сиве економије, реструктурирање државних предузећа и реформа државне управе. Како се буде одмицало у реализацији ових реформи, Србија ће засигурно бележити бржи раст дохотка у свим секторима друштва и, надамо се, одређени пад незадовољства становништва.

(Блиц)